

4291000

π. Ποταμιάνος

18 Νοεμβρίου 2002

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αγαπητή Βάσω,

Παρακαλώ αν έχετε την καλοσύνη δώστε μία κόπια στον κ. Κ.Καρρά, κ. Μ.Σκούλο, κ. Β.Δωροβίνη, κα Χ.Καλλιγά, της εσωκλειστης επιστολής που μου έστειλε ο κ. Μάριος Ποντίκας.

Η Ε.Ε. έχει ήδη επιληφθεί του θέματος και όπως αναφέρεται σε υστερόγραφο θα γίνει αύριο σχετική συζήτηση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,

Γιώργος Αν. Ποταμιάνος

18 NOV '02 13:01 6081380

Μάριος Ποντίκας

Πεντέλης 16-18

Αγ. Παρασκευή 15343

Τηλ. 6081115, κιν. 0972.226298

Για τον

κ. Γ. Ποταμιάνο

FAX 4290876

κ. Ποταμιάνο ,

Ο αγαπητός φίλος κ. Τάκης Καλογερόπουλος μου συνέστησε, όπως του υποδείξατε, να σας υποβάλουμε ένα υπόμνημα σχετικά με το θέμα της χωροθέτησης Χ.Υ.Τ.Α στο Ν. Λευκάδας, σε θέσεις που πλήττουν ανεπανόρθωτα και εις βάθος μέλλοντος χρόνου την ιδιαίτερη πολιτισμική φυσιογνωμία και το πλούσιο φυσικό περιβάλλον του τόπου .

Επ' αυτού και για πληρέστερη ενημέρωσή σας ακολουθεί, στο τέλος αυτού του υπομνήματος, επιστολή του ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και τοποθεσιών) στην οποία αναπτύσσεται με επιστημονική ενέργεια το όλο πρόβλημα .

Θεωρώ τώρα αναγκαίο να σας ενημερώσω για τα εξής :

1) Μέχρι αυτή τη στιγμή το θέμα παραμένει στάσιμο :

α) Στο κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, αφού η συζήτηση του έχει αναβληθεί τρεις φορές έως τώρα .

β) Στο ΥΠΕΧΩΔΕ , χωρίς να γνωρίζουμε αν έχει προχωρήσει η διαδικασία για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του έργου .

2) Παρουσίαση του θέματος, με όλες τις αναγκαίες λεπτομέρειες, έχει γίνει στο Δ.Σ. της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ , κατά τις αρχές Ιουλίου

-2-

2002 . Την παρουσίαση έκαναν η κ. Μάρω Φίλιππα – Αποστόλου (Καθηγήτρια στο Μετσόβειο Πολυτεχνείο) , ο κ. Ν. Κονδυλάτος (Τοπογράφος – Μηχανικός) και ο κ. Δ. Καράμπαλης (Αρχιτέκτων – Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πατρών) .

3) Μετά την εν λόγω παρουσίαση η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ συνέταξε σχετική επιστολή (Αρ. Πρωτ. 621 / ΕΕ , 8-7-2002) την οποία απηύθυνε στην Δ/νση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του Υπ. Πολιτισμού (με κοινοποίηση στον Υπουργό Πολιτισμού , στη Γ.Γ. του ΥΠΠΟ κ.λ.π.) .

Σημείωση : Δεν γνωρίζουμε αν η επιστολή αυτή της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ έχει απαντηθεί από τους αποδέκτες της .

4) Νομικός Σύμβουλος στην αντιπαράθεσή μας με τις αρμόδιες αρχές είναι ο κ. Γ. Χριστοφορίδης , μέλος του Επιμελητηρίου Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας . Ο κ. Γ. Χριστοφορίδης έχει ενημερώσει για το θέμα τον κ. Γ. Δωροβίνη , μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ε.

Και για να μη σας κουράσω περισσότερο, σπεύδω να διατυπώσω το αίτημά μας :

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑ ΟΜΟΔΙΚΗΣΕΙ , ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΟΣΩΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ, ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ;

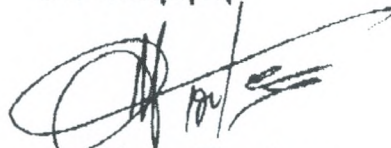
Αγαπητέ κ. Ποταμάνο,

Προσπαθώντας να είμαι σύντομος, έχω παραμελήσει ουσιώδεις ίσως λεπτομέρειες και πληροφορίες. Δε θα μπορούσε όμως, στην παρούσα πρώτη επαφή μας, να παρατεθούν υπομνήματα στα αρμόδια διοικητικά όργανα, επιστολές, ψηφίσματα διαμαρτυρίας τοπικών συλλόγων και φορέων, παρεμβάσεις επιστημονικών φορέων κ.λ.π.

-3-

Ετσι κι' αλλιώς είμαστε στη διάθεσή σας και ευχαριστούμε για το ενδιαφέρον σας.

Με εκτίμηση

Μάριος Ποντίκας

Αθήνα, 18 Νοεμβρίου 2002

Συνεργάτες - Επιστημονική ομάδα

- κ. Γ. Χριστοφορίδης, Νομ. Σύμβουλος, τηλ. 8252130.
- κ. Μάρω Φίλιππα - Αποστόλου, Καθηγήτρια Πολυτεχνείου, τηλ. 8030160.
- κ. Ν. Κονδυλάτος, Τοπογράφος - Μηχανικός - Πολεοδόμος, τηλ. 6125270.
- κ. Β. Ζώραπας, Υδρογεωλόγος, τηλ. 7469085.
- κ. Γ. Θέρμος, Χημικός - Περιβαλλοντολόγος, τηλ. 6911884.
- κ. Δ. Καραμπάλης, Αρχιτέκτων - Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, τηλ.

(Ακολουθεί η επιστολή του ICOMOS, σελ. 4)

Γ^ο Σήμερα, εν τέλει, ειδοποιήθηκε ότι το θέμα θα συζητηθεί αύριο 19-11-02

18 NOV '02 13:03 6081380

ICOMOS
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ & ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ
HELLENIC SECTION OF ICOMOS - SECTION HELLENIQUE DE L'ICOMOS
Πειραιώς 73, 105 53 ΑΘΗΝΑ - 73, Peiraios str, 105 53 ATHENS - GREECE
Τηλ / Tel: (301) 32 44 821 Fax / Fax: (301) 32 44 542
Email: scmoshellenic@tee.gr

Αθήνα, 17/6/02
Αρ. Πρ. 34

ΛΕΥΚΑΔΑ:

ΕΝΑΣ Χ.Υ.Τ.Α ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΕΙ ΣΟΒΑΡΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

- Η σχεδιαζόμενη δημιουργία Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων σε θέσεις που βρίσκονται στην περιοχή του ορεινού όγκου των Σκάρων της Λευκάδας θα επιφέρει σοβαρότατο πλήγμα σε έναν τόπο με ιδιαίτερη πολιτισμική φυσιογνωμία και πλούσιο φυσικό κεφάλαιο.
- Παρά τις αντιδράσεις κατοίκων της περιοχής, φορέων, συλλόγων κλπ., παρά τις ενστάσεις δήμων που θίγονται άμεσα (Δήμος Ελλομένου) και παρά τις έγγραφες προειδοποιήσεις διαφόρων διοικητικών οργάνων για τις αρνητικές συνέπειες στο πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον, προωθείται η διαδικασία της χωροθέτησης του ΧΥΤΑ στην περιοχή αυτή.
- Το πρόβλημα ανακύπτει καθώς επελέγησαν για την εγκατάσταση ΧΥΤΑ, που θα εξυπηρετεί ολόκληρο το νησί, θέσεις που εμπίπτουν σε ένα ενιαίο τοπίο, με πλούσια δασική βλάστηση, πλούσιο υδάτινο κεφάλαιο και τρία αξιολογώτατα μοναστήρια.
- Το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Ηπείρου, μάλιστα, προέκρινε περιέργως την επιλογή θέσης ευρισκόμενης εντός του προστατευόμενου περιβάλλοντος χώρου του πλέον σημαντικού μοναστηριού.
- Ο σχεδιασμός για τη διαχείριση της ευρύτερης περιοχής των Σκάρων επιβάλλεται να διαφυλάσσει πρωτίστως την ιδιαίτερη φυσική και πολιτιστική της φυσιογνωμία, πολύ περισσότερο όταν στη Λευκάδα υπάρχουν περιοχές, στις οποίες η εγκατάσταση ΧΥΤΑ δεν θα έχει επιπτώσεις στο υπό ευρεία έννοια περιβάλλον. Οι ήπιες μορφές τουρισμού, που ήδη

18 NOV '02 13:04 6081380

αναπτύσσονται στην περιοχή από ευρωπαϊκά τουριστικά προγράμματα (πεζοπορία, ποδήλατο), μαρτυρούν για το ποια είναι η βιώσιμη προοπτική ανάπτυξης του τόπου.

Ενόψει του ότι σήμερα αποδίδεται ιδιαίτερο βάρος διεθνώς στη διαχείριση τόπων με σημαντικά φυσικά, πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία, όπως είναι η ευρύτερη περιοχή των Σκάρων, απευθύνουμε έκκληση σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και στους αποδέκτες του παρόντος να ενεργήσουν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, ώστε να αποτραπεί η χωροθέτηση ΧΥΤΑ στην περιοχή αυτή, χρήση απολύτως ασύμβατη με τα μνημεία της και το εν γένει μοναστικό της τοπίο, με τα δασικά της οικοσυστήματα, το ανάγλυφο του εδάφους της, τις ρεματιές της και τα φαράγγια της, το υδάτινο δυναμικό της και τους παραδουσιακούς της οικισμούς.

Ειδικότερα, τα στοιχεία που συνθέτουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής είναι τα ακόλουθα:

Α) Στις ανατολικές ακτές της Λευκάδας ορθώνεται ο ορεινός όγκος των Σκάρων, επιβλητικός, συμπαγής και περίοπτος με ενιαία τραπεζοειδή μορφή. Οι βόρειες, δυτικές και νότιες πλαγιές του αποτελούν τρεις αυτόνομες οπτικά γεωφυσικές ενότητες. Διασχίζονται από εντυπωσιακές ρεματιές, με επιφανειακά νερά και πλούσια φύση. Η οπτική τους απομόνωση από τη θάλασσα προσηύκνυσε το μοναστικό βίο επί αιώνες. Πλήθος διάσπαρτα λείψανα αυτής της δραστηριότητας απαντούν στις πλαγιές, τα ισώματα και τις ρεματιές, ακόμα και στην ανατολική, ορατή από τη θάλασσα, περιοχή. Τρία μοναστήρια αντιστοιχούν (από ένα) σε κάθε μια από αυτές τις ενότητες, ενώ ένα τέταρτο, σήμερα ερειπωμένο τελείως, υπήρχε, στις δυτικές προεκτάσεις των Σκάρων. Τα τρία αυτά μοναστήρια ανήκαν στα πέντε πρώτα κληρυμένα το 1962 και είναι από τα πιο σημαντικά της Λευκάδας. Από αυτά τα μεν "Αγ. Γεώργιος των Σκάρων" και "Κόκκινη Εκκλησιά", ως μέγεθος και αρχιτεκτονική, το δε "Άγιοι Πατέρες", ως μονή που διατηρεί το αρχέτυπο της σπηλαιώδους εγκατάστασης. Τα μετόχια τους, συνοδευόμενα από παρακείμενο ναΐσκο, τα πιο σημαντικά, εντοπίζονται κυρίως σε καίριες θέσεις οπτικού ελέγχου του χώρου ή κοντά σε περάσματα. Έπαιζαν το διπλό ρόλο της αγροτικής βοηθητικής εγκατάστασης, μαντριά, αποθήκες, ληνοί, σπυροί, κήποι, αλώνια, προσωρινή διαμονή και ταυτόχρονα σημεία κατόπτρευσης και οπτικοακουστικής επικοινωνίας. Μέσα σε ρεματιές, με πλατάνια και καταρράχτες, κήποι, νερόμυλοι και πηγές που συγκέντρωναν επίσης δραστηριότητες συνδεδεμένες με τις μονές, γειτνιάζουν και σήμερα με τα περάσματα που χρησιμοποιούσε ο αγροτικός κόσμος για να φθάσει στα κτήματά του. Ο ίδιος κόσμος που νοίκιαζε και καλλιεργούσε τα πάμπολλα επίλεκτα κτήματα των μονών που καταγράφονται λεπτομερώς στο ενετικό κτηματολόγιο στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Δρώμενα που διατηρήθηκαν ζωντανά στις μνήμες μέχρι την εποχή μας. Καταγράφεται έτσι ένα δίκτυο πολλαπλών

18 NOV '02 13:04 6081380

δραστηριοτήτων που οργάνουν το βουνό των Σκάρων, τις πλαγιές και τις ρεματιές του, με πρωταγωνιστικό ρόλο τις περιουσίες των μονών που αποτελούσαν σοβαρό οικονομικό παράγοντα στην κάθε περιοχή.

Ως κτηριακά συγκροτήματα, οι μονές διατηρούν τα κτίσματά τους σε σημαντικό βαθμό. Η σημερινή μορφή εγκατάλειψης και ερήμωσης οφείλεται στην αφαίρεση υλικών κυρίως από τις στέγες μετά την εγκατάλειψή τους, αλλά και στην έλλειψη συντήρησης, πλην των ναών τους.

Οι μονές και ο μοναστικός βίος μαζί με πολλά στοιχεία του βίου παλαιότερων εποχών ζουν ακόμα στις μνήμες των παλαιότερων, που θυμούνται τα πραγματικά δρώμενα και περνούν στους νεότερους με την προφορική παράδοση σαν θρύλο, σαν παραμύθι ή σαν πίστη. Γίνονται έτσι ταυτόχρονα σύμβολα μιας άυλης κληρονομιάς, που ζωντανεύει στα πανηγύρια και στις κοινωνικές συγκεντρώσεις, καθώς αναβιώνει το αίσθημα της κοινωνικής ομάδας πολύ πιο δυνατό και γνήσιο από οποιαδήποτε άλλη συμβατική συγκέντρωση στους αστικούς χώρους που διαβιώνουν οι Λευκαδίτες της διασποράς.

Β) Ανάμεσα στο ζωτικό χώρο των μονών της "Κόκκινης Εκκλησιάς" και του "Αγ. Γεωργίου" παρεμβάλλεται ύψωμα, ορόσημο που δεσπόζει από τα βόρεια στο οροπέδιο του Αλεξάνδρου και από τα νότια στα φαρίγγια της Ζάβικας ή Παλαιογέφυρας και Δημοσάρι. Περίοπτο από παντού, ασφαλώς συνέδεε άλλοτε τα δίκτυα οπτικοακουστικής επικοινωνίας που αναπτύσσονταν ανάμεσα στα μετόχια. Σε μια τέτοια θέση είναι πολύ φυσική η παρουσία του ναΐσκου "Αγ. Ηλία" (Άη Λιά), μετόχι του "Αγ. Γεωργίου", περιστοιχιζόμενο από μοναστηριακά κτήματα.

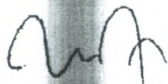
Δίπλα και πάνω σ' αυτά και λίγο πιο πέρα ορίζονται δύο θέσεις προτεινόμενες ως χώροι υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων όλης της Λευκάδας. Θέσεις με 100% δασοκάλυψη, πλούσιο ανάγλυφο εδάφους, ορατές και οι δύο από τη μονή "Αγ. Γεωργίου", «φόντο» σε ορισμένες απόψεις της μονής της "Κόκκινης Εκκλησιάς" ή μία, ορατές επίσης από μετόχια και των δύο μονών, από τον τουριστικό δρόμο Νυδρί - Αγ. Νικήτα και από άλλες σημαντικές θέσεις. Κοντά στην κηρυγμένη περιοχή φυσικού κάλλους του Δημοσάρι, στην κοίτη του οποίου υπάρχει υδρευτική γεώτρηση, και σε απόσταση αναπνοής από το προτεινόμενο όριο του υπό κήρυξη μεγάλης οικολογικής σημασίας δάσους των Σκάρων.

Γ) Μια ακόμα θέση, ως εναλλακτική λύση, έχει υποδειχθεί στη συνεχόμενη με τις προηγούμενες προς τα βόρεια γεωφυσική ενότητα, στη βαθιά εκτεταμένη ρεματιά που απλώνεται κάτω από τη μονή των "Αγ. Πατέρων", σε θέση άμεσα ορατή από το δρόμο, που συνδέει την ανατολική παράκτια τουριστική ζώνη με την ενδοχώρα της Λευκάδας. Χαμηλότερα από το μικρό εποχιακό καταρράκτη της ρεματιάς, λίγο ψηλότερα από το τμήμα με την πλούσια βλάστηση και τα πλατάνια, ανάμεσα στις δύο πηγές και τις κατάφυτες πλαγιές.

18 NOV '02 13:05 6081380

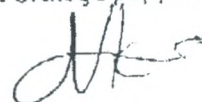
Οι επισημάνσεις του παρόντος κειμένου καταγράφονται με πλήρη επίγνωση της σημασίας που έχει για τη χώρα μας η διαφύλαξη του πλουσιότατου φυσικού της κεφαλαίου και της πλουσιότατης πολιτιστικής της κληρονομιάς.
Ελπίζουμε ότι η Διοίκηση θα ανταποκριθεί σ' αυτό το αίσθημα υψηλής ευθύνης.

Ο Πρόεδρος

Νίκος Αγριαντώνης

Ο Γενικός Γραμματέας

Α. Νακάσης

ΟΡΕΙΝΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΚΑΡΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Δημιουργία ΧΧΤΑ.

Το θέμα έφερε ες παρουσίασε στο ΣΑΚ η κ. Μ. Αποστόλου-Αρκετέυτση/μαδ. ΕΜΠ.

Το ΣΑΚ ανέλαβε να στείλει επιστολή (σχέδιο κ. Αποστόλου) στη Δ/ση Βυθ. & Μεταβ. Μηχανών, και της κοινοποιήσει στον ν.η. Πολιτείας, στο Γ.Γ. του ν.η.ηο και στο Δήμο Λευκάδας (8/7/02)

Την Τετάρτη 10/7/2002 το θέμα περνάει στο ΣΑΚ και εδωγείται η κα Τω. Μαυρή της Δ/σης Βυθ. & Μετ. Μηχανών

Τηλέφωνο

Μάρω Αποστόλου: 8030860 (τη.) 6134738 (fax)

Μαν. Σιλιγρός: Δήμαρχος Λευκάδας 0645-0-23000
23353 fax

Elliniki Etairia

(απάνευτα)

From: "MIO-ECSDE" <mio-ee-env@ath.forthnet.gr>
To: "Elliniki Etairia" <elet@ellinikietairia.gr>
Sent: Δευτέρα, 17 Ιουνίου 2002 11:30 πμ
Subject: Fw: {SPAM?} Υπόψην κα Γρατσία

----- Original Message -----

From: "rania rania" <rania_getafe@hotmail.com>
To: <mio-ee-env@ath.forthnet.gr>
Sent: Friday, June 14, 2002 7:05 PM
Subject: {SPAM?} Υπόψην κα Γρατσία

>
> Καλησπέρα σας,
>
> Ονομαζομαι Παπαματθαίου Ρανια και με μία ομάδα από πέντε άτομα -είμαστε
όλοι
> φοιτητές της αρχιτεκτονικής- αποτυπώνουμε το νεοκλασσικό που βρίσκεται
Στην
> οδό Λυσίου 21 απένανту από την ελληνική εταιρία.
>
> Προκειμένου να βοηθηθούμε στην εργασία μας ψάχνουμε να βρούμε την εργασία
> του κ. Διονύση Ζήβα για τα νεοκλασσικά σπίτια της Πλάκας.
>
> Μία κυρία πο την Ελληνική Εταιρία (δυστυχώς δε συγκρατήσαμε το ονομά της)
> μας συνέστησε ότι εσείς ίσως μπορείτε να μας βοηθήσετε.
>
> Αν γνωρίζεται που μπορούμε να βρούμε την εργασία αυτή (γιατί δυστυχώς δεν
> υπάρχει στη βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου) παρακαλώ να μου απαντήσεται στο
> e-mail ή διαφορετικά θα προσπαθήσω να επικοινωνήσω μαζί σας την επόμενη
> εβδομάδα.
>
> Σας ευχαριστώ πολύ,
>
> Παπαματθαίου Ράνια
>
>
>
>
> MSN Photos is the easiest way to share and print your photos:
> <http://photos.msn.com/support/worldwide.aspx>
>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Τριπόδων 28 Αθήνα 105 58 Τηλ.: 32 25 245, 32 26 693 Fax: 32 25 240
e-mail: mio-ee-env@ath.forthnet.gr

Προς: Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
Υπουργείο Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20
10682 Αθήνα
Υπόψη κυρίας Ιω. Μακρή

Αθήνα, 8.7.2002
Αρ. Πρωτ. 621 / ΕΕ

ΘΕΜΑ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΟΡΕΙΝΟ ΟΓΚΟ ΣΚΑΡΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Στο ορεινό συγκρότημα των Σκάρων της Λευκάδας διαπιστώνουμε, από ένα πλήθος βιβλιογραφικών και αρχειακών στοιχείων, τον μνημειακό πλούτο, τον πλούτο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του λαϊκού πολιτισμού. Ο πλούτος αυτός αποκτά ιδιαίτερη αξία αν λάβουμε υπ' όψιν μας τις συνεχείς καταστροφές που έχει υποστεί το νησί από σεισμούς, γεγονός που καθιστά τον υλικό πολιτισμό εν γένει, για τη συγκεκριμένη περιοχή, είδος εν ανεπαρκεία. Ιδιαίτερη αξία, επίσης, αποκτά ο υλικός αυτός πολιτισμός καθώς βρίσκεται σε μια περιοχή με σημαντικούς φυσικούς πόρους, και σε μεγάλο βαθμό αναλλοίωτη από ανθρωπογενείς επεμβάσεις.

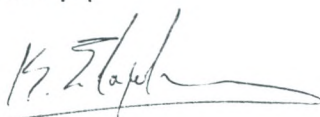
Είναι γνωστές οι θέσεις μας για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, θέσεις οι οποίες στηρίζουν την αναγκαιότητα άσκησης της προστασίας στο πλαίσιο μιας βιώσιμης ανάπτυξης. Έτσι, πρωταρχικό μέλημα θεωρούμε την απόλυτη προστασία του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου. Ιδιαίτερα, όταν αυτά εμφανίζονται συνδυασμένα σε μια αυτοτελή φυσική ενότητα, όπως αυτή του ορεινού συγκροτήματος των Σκάρων στη Λευκάδα. Τα λίγα διασωζόμενα από τους σεισμούς μνημεία πρέπει να προστατευτούν ως κόρη οφθαλμού μέσα στο ιδιαίτερο περιβάλλον τους. Η αξία του αιωνόβιου δάσους των Σκάρων, των μνημείων του λαϊκού πολιτισμού καθώς και το άκρως ευαίσθητο κεφάλαιο του υδάτινου δυναμικού από το οποίο τη θερινή περίοδο υδρεύονται χιλιάδες κατοίκων της παράκτιας τουριστικής περιοχής, πιστεύουμε ότι έχουν αγνοηθεί από τις προτάσεις για τη δημιουργία ΧΥΤΑ και ότι εγκυμονούν κινδύνους

για το μέλλον. Δεν επιτρέπεται να συμβάλλουμε στην καταστροφή αυτών των ουσιαστικών κεφαλαίων, αν θέλουμε να είμαστε σύμφωνοι με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Μόνη εγγύηση για να το επιτύχουμε αυτό είναι να μη δημιουργηθεί στην περιοχή Σκάρων ο ΧΥΤΑ.

Άλλος χώρος στον οποίο θα μπορούσε να δημιουργηθεί ΧΥΤΑ, χωρίς να ζημιώνεται γενικά το περιβάλλον του νησιού, είναι από όσο γνωρίζουμε, η θέση «Περδικοφωλιές». Ευελπιστούμε ότι οι αρμόδιοι φορείς θα επανεξετάσουν την πρότασή αυτή.

Περιμένουμε απάντησή σας.

Με τιμή

Κώστας Σταματόπουλος

Γενικός Γραμματέας Ε.Ε.

Κοινοποίηση:

- Υπουργό Πολιτισμού
κ. Ευάγγελο Βενιζέλο
Μπουμπουλίνας 20
10682 Αθήνα
- Γενική Γραμματέα ΥΠΠΟ
κ. Λ. Μενδώνη
Μπουμπουλίνας 20
10682 Αθήνα
- Δήμαρχο Λευκάδας
Κ. Παν. Σκληρό
Δήμος Λευκάδας
Άγγ. Σικελιανού
31100 Λευκάδα

Χείμενο κ. Αποστόλου
Καθηγ. ΕΜΠ

Σχέδιο επιστολής

Από ένα πλήθος στοιχείων βιβλιογραφικών και αρχειακών διαπιστώνουμε το μνημειακό πλούτο, τον πλούτο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του λαϊκού πολιτισμού στο ορεινό συγκρότημα των Σκάρων της Λευκάδας. Ο πλούτος αυτός αποκτά ιδιαίτερη αξία αν λάβουμε υπ' όψιν μας τις συνεχείς καταστροφές που έχει υποστεί το νησί από σεισμούς, γεγονός που καθιστά τον υλικό πολιτισμό εν γένει, για τη συγκεκριμένη περιοχή, είδος εν ανεπαρκεία. Ιδιαίτερη αξία επίσης αποκτά ο υλικός αυτός πολιτισμός καθώς βρίσκεται σε μια περιοχή με σημαντικούς φυσικούς πόρους και σε μεγάλο βαθμό αναλλοίωτη από ανθρωπογενείς επεμβάσεις.

Είναι γνωστές οι θέσεις μας για την προστασία του περιβάλλοντος φυσικού και πολιτιστικού, θέσεις οι οποίες στηρίζουν την αναγκαιότητα άσκησης της προστασίας στα πλαίσια μιας βιώσιμης ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούμε πρωταρχικό μέλημα την επαρκή (ή απόλυτη) προστασία του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου. Ιδιαίτερα όταν αυτά εμφανίζονται συνδυασμένα σε μια αυτοτελή φυσική ενότητα όπως αυτή του ορεινού συγκροτήματος των Σκάρων στη Λευκάδα. Τα λίγα διασωζόμενα από τους σεισμούς μνημεία πρέπει να προστατευτούν ως κόρη οφθαλμού μέσα στο ιδιαίτερο περιβάλλον τους. Ιδιαιτερότητες όπως το αιωνόβιο δάσος των Σκάρων, τα μνημεία και ο λαϊκός πολιτισμός και το άκρος ευαίσθητο κεφάλαιο του υδάτινου δυναμικού από το οποίο τη θερινή περίοδο υδρεύονται χιλιάδες κατοίκων της παράκτιας τουριστικής περιοχής, πιστεύουμε ότι έχουν υποβαθμιστεί από την τρέχουσα αντιμετώπιση για τη δημιουργία ΧΥΤΑ εγκυμονούν δε κινδύνους για το μέλλον. Δεν επιτρέπεται να διακινδυνεύουμε καταστροφή αυτών των ουσιαστών κεφαλαίων αν θέλουμε να είμαστε σύμφωνοι με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Μόνη εγγύηση για να το επιτύχουμε αυτό είναι ο αποκλεισμός της περιοχής των Σκάρων από τη δημιουργία ΧΥΤΑ.

Άλλοι χώρος στους οποίους δεν συντρέχουν τα ανωτέρω θα πρέπει να αναζητηθούν και ένα από αυτούς είναι η θέση «Περδικοφωλές» στον οποίο προτείνουμε να επανέλθει άμεσα η προσοχή των αρμοδίων φορέων.

8030860 (σημεία)
να Αποστολάν

7723852

ΛΕΥΚΑΔΑ :**ΕΝΑΣ Χ.Υ.Τ.Α ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΕΙ ΣΟΒΑΡΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ☐ Η σχεδιαζόμενη δημιουργία Χώρου Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων σε θέσεις που βρίσκονται στον ορεινό όγκο των Σκάρων της Λευκάδας θα επιφέρει σοβαρότατα πλήγμα σε έναν τόπο με ιδιαίτερα πολιτισμική φυσιογνωμία.

☐ Παρά τις αντιδράσεις κατοίκων της περιοχής φορέων, συλλόγων κλπ. Παρά τις ενστάσεις δήμων που θίγονται άμεσα (Δήμο Ελλομένου) και παρά την έγκαιρη προειδοποίηση των αρμοδίων διοικητικών οργάνων (με εξώδικα υπομνήματα) ότι θα διαπράξουν μεγάλο λάθος από κάθε άποψη, ο σχεδιασμός του ΧΥΤΑ προχωρεί

☐ Ζητούμε τη συνδρομή σας, ως αρμοδίου φορέα, στον δίκαιο αγώνα μας.

Α) Στις ανατολικές ακτές της Λευκάδας ορθώνεται ο ορεινός όγκος των Σκάρων επιβλητικός, συμπαγής και περίοπτος με ενιαία τραπεζοειδή μορφή. Οι βόρειες, δυτικές και νότιες πλαγιές του αποτελούν τρεις αυτόνομες οπτικά γεωφυσικές ενότητες. Διασχίζονται από εντυπωσιακές ρεματιές με επιφανειακά νερά και πλούσια φύση. Η οπτική τους απομόνωση από τη θάλασσα προσεΐλκυσε το μοναστικό βίο επί αιώνες. Πλήθος διάσπαρτα λείψανα αυτής της δραστηριότητας απαντούν στις πλαγιές, τα ισώματα και τις ρεματιές, ακόμα και στην ανατολική, ορατή από τη θάλασσα περιοχή. Τρία μοναστήρια αντιστοιχούν από ένα σε κάθε μια από αυτές τις ενότητες ενώ ένα τέταρτο σήμερα ερειπωμένο τελείως, υπήρχε, στις δυτικές προεκτάσεις των Σκάρων. Τα τρία αυτά μοναστήρια ανήκαν στα πέντε πρώτα κηρυγμένα το 1962 και είναι από τα πιο σημαντικά της Λευκάδας. Από τα αυτά τα μεν Αγ. Γεώργιος των Σκάρων και Κόκκινη Εκκλησιά ως μέγεθος και αρχιτεκτονική, το δε Άγιοι Πατέρες ως μονή που διατηρεί το αρχέτυπο της σπηλαιώδους εγκατάστασης. Τα Μετόχια τους, συνοδευόμενα από παρακείμενο ναΐσκο τα πιο

σημαντικά, εντοπίζονται κυρίως σε καίριες θέσεις οπτικού ελέγχου του χώρου η κοντά σε περάσματα. Έπαιζαν το διπλό ρόλο της αγροτικής βοηθητικής εγκατάστασης, μαντριά, αποθήκες, ληνοί, σηροί -, κήποι, αλώνια, προσωρινή διαμονή και ταυτόχρονα σημεία κατόπτευσης και οπτικοακουστικής επικοινωνίας. Μέσα σε ρεματιές με πλατάνια και καταρράχτες, κήποι, νερόμυλοι και πηγές που συγκέντρωναν επίσης δραστηριότητας συνδεόμενες με τις μονές, γειτνιάζουν και σήμερα με τα περάσματα που χρησιμοποιούσε ο αγροτικός κόσμος για να φθάσει στα κτήματά του. Ο ίδιος κόσμος που νοίκιαζε και καλλιεργούσε τα πάμπολλα επίλεκτα κτήματα των μονών που καταγράφονται λεπτομερώς στο ενετικό κτηματολόγιο στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Δρώμενα που διατηρήθηκαν ζωντανά στις μνήμες μέχρι την εποχή μας. Καταγράφεται έτσι ένα δίκτυο πολλαπλών δραστηριοτήτων που οργάνωναν το βουνό των Σκάρων, τις πλαγιές και τις ρεματιές του, με πρωταγωνιστικό ρόλο τις περιουσίες των μονών που αποτελούσαν σοβαρό οικονομικό παράγοντα στην κάθε περιοχή.

A) Ως κτιριακά συγκροτήματα οι μονές διατηρούν τα κτίσματά τους σε σημαντικό βαθμό. Η σημερινή μορφή εγκατάλειψης και ερήμωσης οφείλεται στην αφαίρεση υλικών κυρίως από τις στέγες μετά την εγκατάλειψή τους αλλά και στην έλλειψη συντήρησης πλην των ναών τους.

Οι μονές και ο μοναστικός βίος μαζί με πολλά στοιχεία του βίου παλαιότερων εποχών ζουν ακόμα στις μνήμες των παλαιότερων που θυμούνται τα πραγματικά δρώμενα και περνούν στους νεότερους με την προφορική παράδοση σαν θρύλος, σαν παραμύθι ή σαν πίστη. Γίνονται έτσι ταυτόχρονα σύμβολα μιας άυλης κληρονομιάς που ζωντανεύει σε πανηγύρια και στις συγκεντρώσεις καθώς αναβιώνει το αίσθημα της κοινωνικής ομάδας πολύ πιο δυνατό και γνήσιο από οποιαδήποτε συμβατική συγκέντρωση στους αστικούς χώρους που διαβιώνουν οι Λευκαδίτες της διασποράς.

B) Ανάμεσα στο ζωτικό χώρο των μονών της Κόκκινης Εκκλησίας και του Αγ. Γεωργίου παρεμβάλλεται ύψωμα ορόσημο και δεσπόζει από τα βόρεια στο οροπέδιο του Αλεξάνδρου και από τα νότια στα φαράγγια της Ζάβικας και Δημοσάρι. Περίοπτο από παντού, ασφαλώς συνέδεε άλλοτε τα δίκτυα οπτικοακουστικής επικοινωνίας που αναπτύσσονταν ανάμεσα στα Μετόχια. Σε μια τέτοια θέση είναι πολύ φυσική η παρουσία του ναΐσκου Αγ. Ηλία (Άη Λιά), μετόχι του Αγ. Γεωργίου, περιστοιχιζόμενο από μοναστηριακά κτήματα.

Δίπλα και πάνω σ' αυτά και λίγο πιο πέρα ορίζονται δύο θέσεις προτεινόμενες ως χώροι υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων όλης της Λευκάδας. Θέσεις με

κτήματά του. Ο ίδιος κόσμος που νοίκιαζε και καλλιεργούσε τα πάμπολλα επίλεκτα κτήματα των μονών που καταγράφονται λεπτομερώς στο ενετικό κτηματολόγιο στις αρχές του 18^{ου} αιώνα. Δρώμενα που διατηρήθηκαν ζωντανά στις μνήμες μέχρι την εποχή μας. Καταγράφεται έτσι ένα δίκτυο πολλαπλών δραστηριοτήτων που οργάνωναν το βουνό των Σκάρων, τις πλαγιές και τις ρεματιές του, με πρωταγωνιστικό ρόλο τις περιουσίες των μονών που αποτελούσαν σοβαρό οικονομικό παράγοντα στην κάθε περιοχή.

Ως κτηριακά συγκροτήματα οι μονές διατηρούν τα κτίσματά τους σε σημαντικό βαθμό. Η σημερινή μορφή εγκατάλειψης και ερήμωσης οφείλεται στην αφαίρεση υλικών κυρίως από τις στέγες μετά την εγκατάλειψή τους αλλά και στην έλλειψη συντήρησης πλην των ναών τους.

Οι μονές και ο μοναστικός βίος μαζί με πολλά στοιχεία του βίου παλαιότερων εποχών ζουν ακόμα στις μνήμες των παλαιότερων που θυμούνται τα πραγματικά δρώμενα και περνούν στους νεώτερους με την προφορική παράδοση σαν θρύλος, σαν παραμύθι ή σαν πίστη. Γίνονται έτσι ταυτόχρονα σύμβολα μιας άυλης κληρονομιάς που ζωντανεύει σε πανηγύρια και στις συγκεντρώσεις καθώς αναβιώνει το αίσθημα της κοινωνικής ομάδας πολύ πιο δυνατό και γνήσιο από οποιαδήποτε συμβατική συγκέντρωση στους αστικούς χώρους που διαβιώνουν οι Λευκαδίτες της διασποράς.

B) Ανάμεσα στο ζωτικό χώρο των μονών της Κόκκινης Εκκλησιάς και του Αγ. Γεωργίου παρεμβάλλεται ύψωμα ορόσημο και δεσπόζει από τα βόρεια στο οροπέδιο του Αλεξάνδρου και από τα νότια στα φαράγγια της Ζάβικας ή Παλαιογέφυρας και Δημοσάρι. Περίοπτο από παντού, ασφαλώς συνέδεε άλλοτε τα δίκτυα οπτικοακουστικής επικοινωνίας που αναπτύσσονταν ανάμεσα στα Μετόχια. Σε μια τέτοια θέση είναι πολύ φυσική η παρουσία του ναϊσκου Αγ. Ηλία (Αη Λιά), μετόχι του Αγ. Γεωργίου, περιστοιχιζόμενο από μοναστηριακά κτήματα.

Δίπλα και πάνω σ' αυτά και λίγο πιο πέρα ορίζονται δύο θέσεις προτεινόμενες ως χώροι υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων όλης της Λευκάδας. Θέσεις με 100% δασοκάλυψη, πλούσιο ανάγλυφο εδάφους, ορατές και οι δύο από τη μονή Αγ. Γεωργίου, φόντο στη μονή της Κόκκινης Εκκλησιάς η μία, ορατές επίσης από μετόχια και των δύο μονών από τον τουριστικό δρόμο Νυδρί - Αγ. Νικήτα και από άλλες σημαντικές θέσεις κοντά στην κηρυγμένη περιοχή φυσικού κάλλους του Δημοσάρι και σε απόσταση αναπνοής από το προτεινόμενο όριο του υπό κήρυξη μεγάλης οικολογικής σημασίας δάσους των Σκάρων. Με λίγα λόγια, σε έναν τόπο υψηλής φυσικής, πολιτιστικής και ιστορικής αξίας. Αξίες που δρουν συνολικά και

αθροιστικά στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας και της ιδιαιτερότητας αυτού του τόπου. Αξίες που προσβάλλονται βάνανυσα και από τις δύο αυτές εναλλακτικές θέσεις δημιουργίας ΧΥΤΑ όχι μόνον από την άποψη του ιστορικού τοπίου αλλά και ως άκρως ασυμβίβαστες ως χρήσεις για την ιδιαίτερη ιστορική φυσιογνωμία του, ως τόπου στον οποίο έχει οργανώσει και αποφασιστικά συμβάλλει η ανάπτυξη του μοναστικού βίου.

Γ) Μια ακόμα θέση ως εναλλακτική λύση έχει υποδειχθεί στη συνεχόμενη με τις προηγούμενες προς τα βόρεια γεωφυσική ενότητα, στη βαθιά εκτεταμένη ρεματιά που απλώνεται κάτω από τη μονή των Αγ. Πατέρων, σε θέση άμεσα ορατή από το δρόμο που συνδέει την ανατολική παράκτια τουριστική ζώνη με την ενδοχώρα της Λευκάδας. Χαμηλότερα από το μικρό εποχιακό καταρράκτη της ρεματιάς, λίγο ψιλότερα από το τμήμα με την πλούσια βλάστηση και τα πλατάνια, ανάμεσα στις δύο πηγές και τις κατάφυτες πλαγιές.

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΣΚΑΡΩΝ:

Κόκκινη Εκκλησιά, Αγ. Γεώργιος, Άγιοι Πατέρες

και ο υλικός πολιτισμός

Τα μοναστήρια Κόκκινη Εκκλησιά και Αγ. Γεώργιος μαζί με τον Άη Γιάννη στο Λιβιάδι της Καρυάς υπήρξαν από τα πλουσιότερα. Ο ρόλος των μονών στην οικονομική ιστορία του νησιού είναι πολύ σημαντικός καθώς επί ενετοκρατίας τα 17 μοναστήρια κατέχουν το 1/5 της καλλιεργήσιμης γης. Επί πλέον τα ανωτέρω τρία μοναστήρια του ορεινού συγκροτήματος των Σκάρων μέσα σε πλούσιο αυτοφυές δασικό περιβάλλον αποτελούν τον πιο σημαντικό μνημειακό πλούτο της περιοχής.

Η Αρχιτεκτονική τους.

Κόκκινη Εκκλησιά: Σε ιδιαίτερα γραφική κοιλάδα, 1489 (Μαχαιράς) Έχει τυπική μοναστηριακή αλλά και οχυρωματική διάταξη περιβαλλόμενο από κτίσματα και στις 4 πλευρές, με δύο συνεχόμενους σε επαφή περιβόλους α) βοηθητικών χώρων, β) κοιμητηρίου με περίβολο και τον ναΐσκο Αγ. Πάντων. Το ισόγειο της νότιας και ανατολικής πτέρυγας κελλιών με κυλινδρικούς θόλους, κατασκευή σπάνια για τη Λευκάδα¹. Ενδιαφέρον σύστημα υδρομάστευσης και προσαρμογής ύδατος στις δύο στέρνες της μονής. Τοιχογραφημένος ο βόρειος τοίχος και το ιερό του καθολικού. Ξυλόγλυπτο τέμπλο², πλούσια διακοσμημένο θύρωμα του 1722³. Δάπεδο : κεραμικές πλάκες κυρίως ναός⁴, λιθόπλακες ευμεγέθεις, ιερό. Τριόροφο Δεσποτικό⁵.

Άγιος Γεώργιος: Σε έξαρση του εδάφους, δεσπόζει στο οροπέδιο, Αλεξάνδρου. Πλινθοπερίβλητος τοίχος ιερού(α' φάση)⁶. Ανάλογο με Κόκκινης Εκκλησιάς διακοσμημένο θύρωμα. Διασώζονται σε όλο το ύψος τα βόρεια περιμετρικά κτίσματα, με επιβλητική εξωτερική σκάλα ανόδου στον όροφο και σε εξώστη στηριζόμενο σε δίτοξη καμάρα εκατέρωθεν⁷. Θύρωμα με λιθανάγλυφο κόσμημα στο υπέρθυρο και δίλοβο εξωτερικό παράθυρο περιβόλου⁸. Λιθανάγλυφο τυπικό επιτανησιακό καμπαναριό, πεσμένο, σώζεται στο σύνολό του⁹. Φιάλη πάνω

1. Μ. Αποστόλου, Ιερά Μονή Κόκκινης Εκκλησιάς στη Λευκάδα, «Εκκλησιές μετά την Άλωση», τ. 5, εικ. 4, σ. 25.

2. ο.π. εικ. 12, σ. 30.

3. ο.π. εικ. 9, 10, σ. 29.

4. ο.π. εικ. 11, σ. 30.

5. ο.π. εικ. 3, σ. 24 και εικ. 7 σ. 27.

6. Αρχείο Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών Ζ/2 σχ. 5.

7. ο.π. Ζ/4 σχ. 1.

8. ο.π. σχ. 2.

9. ο.π. Ζ/20.

από μια στέρνα εκ των δύο¹⁰. Αντίστοιχο με Κοκ. Εκκλησιά σύστημα προσαγωγής ύδατος.

Αγ. Πατέρες. Στην τοπική ιστοριογραφία θεωρείται από τα παλαιότερα. Διασώζει την αρχέγονη μορφή της σπηλαιώδους εγκατάστασης ενταγμένης στο μοναδικής ομορφιάς βραχώδες τοπίο που αναδύεται μέσα από την πλούσια περιβάλλουσα βλάστηση.

Ο μνημειακός πλούτος της Λευκάδας εν γένει

Αν λάβουμε υπ' όψιν ότι πλην των αμυντικών έργων (ακρόπολης στον Κούλμο και 2-3 πύργων σε χαμηλό ύψος, πλην του Πόρου) κανένα άλλο ορατό, υπέρ το έδαφος αρχαίο μνημείο δεν έχουμε. Ότι εκτός από τους τάφους στο Νυδρί, κανένας άλλος αρχαιολογικός χώρος δεν είναι ορατός και επισκέψιμος. Ότι διάφορα άλλα ερείπια διάσπαρτα χάνονται μέσα στη βλάστηση ή σε μη βατές περιοχές. Ότι από τα 17 μοναστήρια που είχε η Λευκάδα (Ροντογιάννης, Μαχαιράς) τα μισά διασώζονται κι ακόμα λιγότερα παραμένουν αναλλοίωτα, καταλήγοντας σε 6 εξ' αυτών σημαντικά¹¹. Και ότι πέραν αυτών οι εκκλησιές της ενετοκρατίας και ο ολοένα περιοριζόμενος αριθμός παραδοσιακών οικισμών συμπληρώνουν τα παραπάνω, μπορούμε να διατυπώσουμε την ακόλουθη **αξιολόγηση της περιοχής των Σκάρων**:

1. Συγκεντρώνει σημαντικό πλούτο μνημειακό :
  - α. Τρία από τα 6 σημαντικά μοναστήρια.
  - β. Τέσσερες αυθεντικούς παραδοσιακούς οικισμούς: Αλέξανδρο¹², Κολυβάτα¹³, Κιάφα¹⁴, Πλατύστομα¹⁵.
  - γ. Επτά τουλάχιστον εξωκκλήσια συνδεδεμένα με τη δραστηριότητα των μονών και με τα μετόχια του¹⁶ τους και άλλα αγνώστου κατάστασης.
  - δ. Έξη ναούς εκ των οποίων , οι πέντε τυπικής επτανησιακής αρχιτεκτονικής εντός οικισμών (ένας εκτός, πλησίον οικισμού).

10. ο.π. Ζ/12

11. 1) Άη Γιάννης στο Λιβάδι, 2) Άη Γιάννης στο Ροδάκι, 3) Άη Γιώργης στους Σκάρους, 4) Ασώματος Βαυκερής, 5) Κόκκινη Εκκλησιά Πλατυστόμου, 6) Άγιοι Πατέρες. Η Οδηγήτρια διασώζει μόνο το πολύ σημαντικό καθολικό της.

12. Μ. Αποστόλου «Η Αρχιτεκτονική Φυσιогνωμία των Οικισμών της Λευκάδας» Αθήνα 1990, εικ. 13α. Επίσης φωτό Νο.   του παρόντος.

13,14. Φωτό Νο   του παρόντος .

15. Μ. Αποστόλου ο.π. εικ. 15α , σ. 27, εικ. 21, σ. 34.

16. Σχετικά με τα εξωκκλήσια και μετόχια της Κόκκινης Εκκλησιάς βλ. Αρχαιολογία τ. 66 1998, σελ. 71-80.

- ε. Πλήθος αγροτικών εγκαταστάσεων, κυρίως συνδεδεμένων με τις δραστηριότητες των μονών¹⁷, ορισμένων πολύ σημαντικών¹⁸.
  - στ. Μια σειρά κατασκευών που συνδέονται με το πλούσιο υδάτινο δυναμικό της περιοχής¹⁹.
2. Από άποψη φυσικού δυναμικού.
- α. Διαθέτει μια από τις τρεις σημαντικότερες υδρολογικές λεκάνες του νησιού. Ένα τμήμα κατατάσσεται σύμφωνα με την ειδική χωροταξική μελέτη (EXM) στη ζώνη προστατευόμενων φυσικών πόρων (από την ειδική χωροταξική εξαιρέθηκε η περιοχή εκ των υστέρων).
  - β. Το μοναδικό συγκροτημένο δάσος Δρυός (υπό κήρυξη από την ειδική χωροταξική μελέτη).
  - γ. Τα φαράγγια και τις ρεματιές. Έχει ήδη κηρυχθεί σύμφωνα με EXM ένα τμήμα, ως τοπίο φυσικού κάλλους, το φαράγγι Δημοσάρι.

Επί πλέον σημασία έχει η πυκνότητα με την οποία απαντούν τα εκτεθέντα ανωτέρω. Είμαστε απόλυτα πεπεισμένοι ότι πουθενά στη Λευκάδα δεν υπάρχει άλλη θέση με τέτοια πυκνή συγκέντρωση φυσικού και πολιτιστικού πλούτου.

Εκ των υστέρων και αφού ολοκληρώθηκαν και κατατέθηκαν πέρασαν τα δύο πρώτα στάδια της μελέτης και μετά τη διαδικασία έγκρισης του β' σταδίου – έγκριση η οποία τροποποιήθηκε στη συνέχεια - τροποποιήθηκαν οι βασικές προδιαγραφές π.χ. μηδενίστηκε η απόσταση ΧΥΤΑ από δάσος. Το γεγονός αυτό δείχνει την αδυναμία της μελέτης που οδήγησε στη συγκεκριμένη πρόταση τριών εναλλακτικών θέσεων στην περιοχή των Σκάρων. Εύλογα γεννάται το ερώτημα. Γιατί περιοχές που δεν διαθέτουν καμία από τις παραπάνω αξίες απορρίφθηκαν* ή δεν συμπεριελήφθησαν στην παρούσα μελέτη.

---

17. ο.π.

18. ο.π. εικ. 7, σ. 75.

19. Βλ. πίνακα παρόντος.

* π.χ. η θέση Περδικοφωλιές που προτάθηκε από προηγούμενη μελέτη απερρίφθη από την περιφέρεια για λόγους απόστασης από το κέντρο βάρους. (Συνολικό μήκος νησιού 40 χλμ.) Δεν συμπεριελήφθη στην παρούσα μελέτη.